

Afrapportering fra det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse

1. Indledning

Regionsrådet nedsatte i januar 2018 et midlertidigt udvalg vedrørende demokrati og inddragelse, som har haft til formål at komme med forslag til at styrke det politiske system i Region Midtjylland. Bl.a. gennem forslag til yderligere demokratisering af de politiske processer, hvor den politiske drøftelse bredes ud til en større kreds, såvel internt i det politiske system som i omverdenen.

Udvalget har samtidig haft til opgave at være med til at sætte fokus på og synliggøre de politiske beslutningsprocesser og mulighederne for involvering og inddragelse i processen for interne og eksterne interessenter.

Det er planen, at udvalgets anbefalinger kan bruges i regionsrådets fremtidige arbejde omkring inddragelse af og samskabelse med regionens borgere m.fl.

Udvalget har haft følgende sammensætning:

- Mette Valbjørn (A) (formand)
- Else Kayser (Ø) (næstformand)
- Annette Roed (A)
- Ole Jepsen (A)
- Dorte West (V)
- Olav Nørgaard (V)
- Steen Jakobsen (V)

Udvalget har afholdt seks møder samt et fællesmøde med det midlertidige udvalg for kollektiv trafik.

Udvalgets kommissorium kan ses her:

<http://www.rm.dk/siteassets/politik/midlertidige-udvalg/kommissorier/kommissorium-midlertidigt-udvalg-om-demokrati.pdf>

2. Temaer i udvalgets arbejde

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse har beskæftiget sig med to overordnede temaer: 1) Styrkelse af samspillet mellem politikere og embedsmænd i Region Midtjylland og 2) Styrkelse af inddragelse af borgere m.fl. i Region Midtjylland. De to temaer beskrives nærmere nedenfor.

2.1 Styrkelse af samspillet mellem politikere og embedsmænd

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse har haft fokus på det politiske system internt i Region Midtjylland, herunder særligt samspillet mellem politikere og embedsmænd.

Udvalget har særligt beskæftiget sig med, hvordan politikerne får bedre muligheder for at bidrage og præge de politiske processer og beslutninger. Eller sagt på en anden måde, hvordan man som politiker får et større handlerum. Der har særligt været fokus på arbejdet i de stående udvalg.

Der er således fra udvalget et ønske om at forny samarbejdsformerne og derved skabe et tættere samspil mellem embedsmænd og politikere for på den måde at kombinere den viden og de forskellige vinkler på en sag, der er blandt politikere og embedsmænd, herunder med inddragelse af viden fra praksis. Herved skabes et bredere beslutningsgrundlag og dermed bedre politiske beslutninger i Region Midtjylland.

Udvalget har drøftet forudsætninger og muligheder for at styrke det politiske handlerum og samspillet mellem politikere og embedsmænd i Region Midtjylland og har som opsummering på drøftelserne formuleret en række hovedpointer:

- Politikerne skal gerne ind i de politiske sager på et relativt tidligt tidspunkt, hvor der er mulighed for at sætte et politisk præg på sagen.
- Der skal være reelle politiske valgmuligheder i de sager, der forelægges til politisk beslutning (hvor det er muligt).
- Region Midtjyllands "Kodeks for rådgivning og bistand til regionsrådet"¹ om rammerne for samspillet mellem ansatte og regionsrådet i regionen er et vigtigt værktøj, der bør anvendes aktivt i betjeningen af regionsrådet.
- Administrationen skal være opmærksom på, at mængden af materiale til en sag ikke er for voldsom/uoverskuelig. Der bør således arbejdes på, hvordan man kan give regionsrådet mulighed for at få reel indsigt i de meget komplicerede sager, som f.eks. byggesager.
- Der er et behov for, at regionsrådsmedlemmerne løbende kan have et overblik over, hvor relevante politiske sager befinder sig i processen frem mod politisk

¹ Link til kodeks: http://intranet.rm.dk/siteassets/organisation/kodeks/pjece_kodeks-for-radgivning-og-bistand-til-regionsradet.pdf

behandling og undervejs i den videre proces, hvis de skal tilbage til fornyet politisk behandling.

- Der bør være større gennemsigtighed i opfølgning og implementering af politiske processer og beslutninger.

Som en konsekvens af udvalgets drøftelser er der lagt op til, at der i de enkelte stående udvalg kan aftales en proces for større inddragelse og indsigt i tilrettelæggelsen af udvalgets møder, herunder mulighederne for en tidligere politisk inddragelse i processen.

Administrationen arbejder samtidig med, hvordan man kan styrke mulighederne for at det politiske niveau løbende kan følge de politiske sager, herunder opfølgningen og implementeringen af de besluttede sager.

Direktionen direkte med professor Ulrik Kjær

Som led i udvalgets ønske om at sætte fokus på betydningen af et godt samspil mellem politikere og embedsmænd har udvalget foranlediget, at der i november 2018 blev afholdt et debattmøde om samspillet mellem politikere og embedsmænd med professor Ulrik Kjær, cand.oecon., ph.d. og professor ved Institut for Statskundskab på Syddansk Universitet. I debattmødet deltog bl.a. ansatte i administrationen, samtlige medlemmer af udvalget, regionsrådsformanden samt øvrige medlemmer af regionsrådet.

2.2 Styrkelse af inddragelse af borgere m.fl. i Region Midtjylland

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse har drøftet inddragelse i Region Midtjylland. Der har i den forbindelse været drøftelser om inddragelse på forskellige niveauer og i forskellige situationer. Det vil sige lige fra den inddragelse, der skal ske af den enkelte borger i egen situation (f.eks. som patient i et behandlingsforløb) til inddragelse i forbindelse med regionsrådets beslutninger vedrørende større planer (f.eks. en sundhedsplan). "Borgere" er i det følgende brugt som en fællesbetegnelse for relevante interessenter, såsom patienter, brugere, pårørende, medarbejdere m.fl.

Udvalget ønsker, at det politiske system i højere grad også får viden og oplysninger direkte fra borgerne, så denne viden kan indgå i de politiske beslutninger. Politikerne skal derfor have tæt kendskab til udfordringerne ved at opleve praksis og møde borgerne, der hvor de er.

Det er således udvalgets opfattelse, at der bør arbejdes på at ændre mindsettet for beslutningstagerne og de ansatte i regionen, så man i højere grad arbejder ud fra borgernes ønsker og behov. Det vil være med til at skabe mere målrettede, brugervenlige og holdbare regionale løsninger.

Udvalget har særligt haft fokus på, hvordan man kan sikre, at inddragelsen af borgere, patienter m.fl. sker på en ordentlig måde for borgerne og for regionen, så både borgerne og regionen får det bedste udbytte. Udvalget har derfor formuleret nogle grundprincipper for borgerinddragelse, som er uddybet nedenfor.

Udvalget har ligeledes haft fokus på, hvordan der tilvejebringes større viden om inddragelse i Region Midtjylland. Udvalget har derfor været i dialog med de stående udvalg og de øvrige midlertidige udvalg om muligheden for at udføre prøvehandling vedrørende inddragelse med henblik på at opbygge større viden om metoder til inddragelse. Dette er ligeledes beskrevet nærmere nedenfor.

Endelig har udvalget drøftet foretrædelsesordningen for de stående og midlertidige udvalg.

Grundprincipper for borgerinddragelse

Det har været vigtigt for det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse at pointere, at inddragelsen af borgere, patienter, medarbejdere m.fl. tilrettelægges og gennemføres på en måde, så borgerne oplever, at inddragelsen er reel. Og hvor regionen samtidig får brugbare og repræsentative input fra processen. Et eksempel er, at det skal være tydeligt, hvad de deltagende borgere har af indflydelsesrum, når de deltager i inddragelsesinitiativer.

Udvalget har derfor drøftet, hvordan inddragelse bør ske i Region Midtjylland, herunder formålet og rammerne for inddragelse. Som led i drøftelserne er der bl.a. afholdt en såkaldt "samtalesalon" for udvalget om dette emne. En samtalesalon er et af de redskaber, der indgår i Borgerdesign. Udvalget har således på egen hånd oplevet, hvordan der kan arbejdes med inddragelse af borgere om et bestemt tema.

På den baggrund har udvalget formuleret en række grundprincipper for borgerinddragelse i Region Midtjylland, som bør være retningsgivende for regionens arbejde med inddragelse.

Grundprincipper for borgerinddragelse i Region Midtjylland:

Vores overordnede mål er at skabe en "inddragelseskultur" i Region Midtjylland, hvor borgerinddragelse er et naturligt element i vores virke – og hvor borgerne oplever sig inddraget på en vedkommende og respektfuld måde. Region Midtjylland skal sætte et godt eksempel og skal stræbe efter at være landets førende region i forhold til inddragelse af borgere.

I Region Midtjylland ønsker vi at sætte borgeren i centrum. Vi tror på, at inddragelse af borgernes viden og kompetencer er nødvendig for at skabe de helt rigtige tilbud for borgerne.

Med "borgere" tænker vi her på alle relevante interessenter i forhold til regionens ydelser, såsom patienter, brugere, pårørende, medarbejdere m.fl.

- 1) Vi tror på, at borgerne ønsker reel inddragelse i og indflydelse på egen situation og i udviklingen af regionens ydelser. Vi ønsker, at borgerne er og oplever at være reelt og respektfuldt inddraget i såvel egen situation som i udviklingen af regionens ydelser. Vi mener derfor, at borgerne på forhånd skal kende deres muligheder for at få reel indflydelse.
- 2) Vi ønsker, at borgerne føler sig set og hørt i samspillet med regionsrådet og regionens ansatte.
- 3) Vi tror på, at alle borgere har en særlig indsigt i egen situation, som kan bruge positivt i samspillet med borgeren.
- 4) Vi tror på, at der i samspillet mellem de professionelle og borgerne kan udvikles bedre tilbud for borgerne.
- 5) Vi ønsker at skabe rum og mulighed for, at alle borgere har mulighed for inddragelse.
- 6) Vi ønsker inddragelse fra forskellige perspektiver (patienter, pårørende, organisationer m.fl.).
- 7) Vi forpligter os til at forbedre mulighederne for inddragelse for udsatte borgere/grupper.
- 8) Vi ønsker, at inddragelse tænkes ind fra starten, så inddragelsen sker på det/de rigtige tidspunkter. Rammen for inddragelse skal være tydelig, og inddragelse skal tilrettelægges på en struktureret og hensigtsmæssig måde.
- 9) Vi forpligter os til at finde nye veje til inddragelse af borgere med henblik på at møde borgerne, der hvor borgerne er.

Prøvehandlinger om inddragelse

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse finder, at arbejdet med opbygning af viden i Region Midtjylland om inddragelse, herunder metoder til inddragelse, bør have stor politisk fokus. Udvalget har været i dialog med de stående udvalg og de øvrige midlertidige udvalg om prøvehandlinger, som skal opbygge større viden om metoder til inddragelse. Udvalget

På baggrund af dialogen med de øvrige udvalg er der følgende tre konkrete områder, hvor der foreslås gennemført prøvehandlinger vedrørende inddragelse af borgere m.fl.

Sundhedshuse

Udvalg for nære sundhedstilbud vil gennemføre prøvehandlinger om inddragelse i forbindelse med etableringen af et sundhedshus i Lemvig i samarbejde med Lemvig Kommune, herunder en populationsanalyse. Hospitalsudvalget har peget på

muligheden for at lave prøvehandlinger om inddragelse af de ansatte i regionens akutklinikker i forhold til arbejdsopgaver i akutklinikkerne. Da sundhedshuset i Lemvig også skal rumme en akutklinik, vil processen om udviklingen af Lemvig Sundhedshus både omfatte en inddragende proces i forhold til borgerne samt en inddragende proces om udnyttelse af ressourcerne i en kommende akutklinik i Lemvig. Det er udvalgets opfattelse, at Region Midtjylland i forbindelse med samarbejder med kommuner og andre samarbejdspartner om etablering af nye tilbud mm. (herunder sundhedshuse) bør arbejde aktivt for inddragelse i projekterne.

Dialogmøder

Psykiatri- og socialudvalget vil gennemføre dialogmøder med ledere og medarbejdere på det regionale socialområde samt bruger- og pårørendeorganisationer inden for psykiatri- og socialområdet.

Kollektiv trafik

Der har den 21. august 2018 været afholdt et fællesmøde med midlertidigt udvalg for kollektiv trafik om borgerinddragelse i forbindelse med en kommende mobilitetsstrategi, hvor udvalgene var enige om at anbefale, at der arbejdes på at gennemføre 2-3 inddragelsesinitiativer i samarbejde med Middtrafik og kommunerne, som en del af forarbejdet til en mobilitetsstrategi for Midtjylland. Arbejdet forankres i udvalg for regional udvikling.

Det er udvalgets opfattelse, at de tre forslag repræsenterer forskellige relevante tilgange til aspekter af inddragelse og dermed vil kunne give værdifulde erfaringer på forskellige typer af inddragelsesaktiviteter. Udvalget opfordrer derfor til, at de nævnte prøvehandlinger gennemføres, og at der systematisk samles op på erfaringerne fra prøvehandlingerne med henblik på at gøre den nye viden tilgængelig bredt i regionen.

Synliggørelse af region Midtjylland som en inddragende region

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse finder, at Region Midtjylland bør gøre opmærksom på mulighederne for inddragelse for borgere, patienter, medarbejdere m.fl.

Udvalget har derfor taget initiativ til en åben dialog med alle interesserede borgere om borgerinddragelse via regionens facebookside. Her har udvalget inviteret til dialog om inddragelse i Region Midtjylland.

Foretrædelsesordningen for de stående og midlertidige udvalg

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse har drøftet foretrædelsesordningen for de stående og midlertidige udvalg.

Som foretrædelsesordningen er udformet pt. er det formelt kun enkeltpersoner, der kan få foretræde for udvalgene. Det betyder, at f.eks. patient-, bruger- og pårørendeorganisationer ikke kan benytte foretrædelsesordningen, hvilket opleves som

uhensigtsmæssigt i forhold til målsætningen med ordningen og ønsket om større inddragelse i regionens virke.

Udvalget har derfor anmodet administrationen om at udarbejde et forslag til politisk beslutning om en udvidelse af målgruppen for ordningen, så også organisationer m.fl. får mulighed for at søge om foretræde for udvalgene. Regionsrådet har i december 2018 godkendt justeringen af foretrædelsesordningen.

Der er dog samtidig i udvalget en opmærksomhed på, at en udvidelse af ordningen kan føre til uforholdsmæssigt mange foretræder samt en risiko for skævvridning i forhold til de meget professionelle organisationer, hvorfor der bør være en løbende opmærksomhed på, hvordan ordningen vil blive brugt fremadrettet.

3. anbefalinger

3.1 anbefalinger vedrørende styrket samspil mellem det politiske niveau og administration

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse har følgende anbefalinger vedrørende styrket samspil mellem det politiske niveau og administration:

- 1) Udvalget anbefaler, at der løbende er opmærksomhed på at udvikle og styrke samspillet mellem politikere og embedsmænd i Region Midtjylland med henblik på at forbedre det politiske beslutningsgrundlag.
- 2) Udvalgets anbefaler, at der i de stående og midlertidige udvalg løbende arbejdes med at udvikle samarbejdsformer, som giver udvalgsmedlemmer et politisk handlerum.
- 3) Udvalget anbefaler, at der udvikles et redskab/en metode, som giver de stående udvalg overblik over verserende og kommende sager i det politiske system.
- 4) Udvalget anbefaler, at der tilrettelægges en mere systematisk tilbagemelding til de stående udvalg om implementeringen og resultaterne af politisk interessante sager.

3.2 anbefalinger vedrørende styrkelse af inddragelse i region Midtjylland

Det midlertidige udvalg vedrørende demokrati og inddragelse har følgende anbefalinger vedrørende styrkelse af inddragelse i region Midtjylland:

- 1) Udvalget anbefaler, at der vedtages grundprincipper for borgerinddragelse i Region Midtjylland med udgangspunkt i de principper, som udvalget har formuleret.
- 2) Udvalget anbefaler, at der udarbejdes en strategi for Region Midtjylland som en inddragende region for regionens borgere og medarbejdere som supplement til grundprincipperne for borgerinddragelse. Et element heri bør være, at der i Region Midtjylland arbejdes systematisk med at udvikle, afprøve og opsamle erfaringer

om metoder til inddragelse med henblik på at skabe en fælles viden i regionen om gode metoder til inddragelse.

- 3) Udvalget anbefaler, at de nævnte prøvehandlinger om sundhedshuse, dialogmøder og kollektiv trafik gennemføres i regi af de pågældende stående udvalg, og at der sker en systematisk opsamling på erfaringerne fra prøvehandlingerne.
- 4) Udvalget anbefaler, at der arbejdes med at synliggøre Region Midtjylland som en inddragende region overfor borgere, medarbejdere og andre interessenter.